

Een sprookje voor Zuid-Holland

PETER VAN DEN BERG

In enkele ingebonden halfjaargangen van de Toeristenkampioen van 1938-1941 vond ik artikelen over een gepland fietspad van Scheveningen naar De Zilk. Aspecten over landschapsschoon en recreatie komen daarbij ter sprake. Ook enkele andere artikelen zal ik aanstippen.

Het is 5 maart 1938. De voorplaat van de Toeristenkampioen, het verenigingsorgaan van de ANWB, toont een Katwijkse vissersboot voor de Uitwateringssluisen. Toelichting in het nummer: "De sluizen bij Katwijk, waarover straks het fietspad van Den Haag naar de Noord-Hollandsche grens zal lopen". Er volgt een zes bladzijden lang artikel onder de titel "Een sprookje voor Zuid-Holland". Dit begint als volgt: "Zuid-Holland zal weldra kunnen bogen op het bezit van een der mooiste, en origineelste rijwielpaden van Nederland. Een pad, dat eigenlijk nergens zelfs ook maar enigszins in zicht komt van een gewonen weg en dat uitsluitend ten dienste komt van het toerisme."

Enkele zakelijke aspecten

In het najaar van 1937 bepleitte de Rijkscommissie van Advies voor Werkverschaffing en

Werkverruiming in Zuid-Holland bij Gedeputeerde Staten "de gedachte om in werkverschaffing rijwielpaden aan te leggen ter ontsluiting van gebieden, die rijk zijn aan natuurschoon". Het in 1938 getekende plan zou nog maar een onderdeel zijn van een serie rijwielpaden, die men denkt te gaan aanleggen. Het gehele fietspad krijgt een lengte van ongeveer 36 kilometer, waarvan er 30 volkomen nieuw moeten worden aangelegd. De provincie betaalde driekwart, de betreffende gemeenten de rest. De gemeenten konden hiervoor hun werklozen aan de arbeid laten deelnemen. Het pad zou in 1940 gereed zijn.

Niet alleen een plan voor een pad

Uw oog zal ongetwijfeld al gevallen zijn op het hier afgedrukte kaartje uit genoemd nummer. De legenda noemt "Te beboschen gebieden". Deze bossen moeten "niet zijn zoals de aangesloten bebossing in Noordwijk". Maar: "op meer beschutte plaatsen, dus bijvoorbeeld in de duinvalleien, moeten groepjes aangeplant worden van de bij de streek passende boomen of struiken". Kritiek op bestaande paden werd geleverd op het aspect, dat die paden smal waren

met aan weerszijden verboden-toegangsbordjes en hekken, die de fietser het idee gaven van een kooi-ingang van een circus. De vier dwarsprofielen in dit plan geven een afstand van pad tot hek van vaak vier meter. In die strook kwamen her en der struiken te staan, zodat het hek niet opviel.

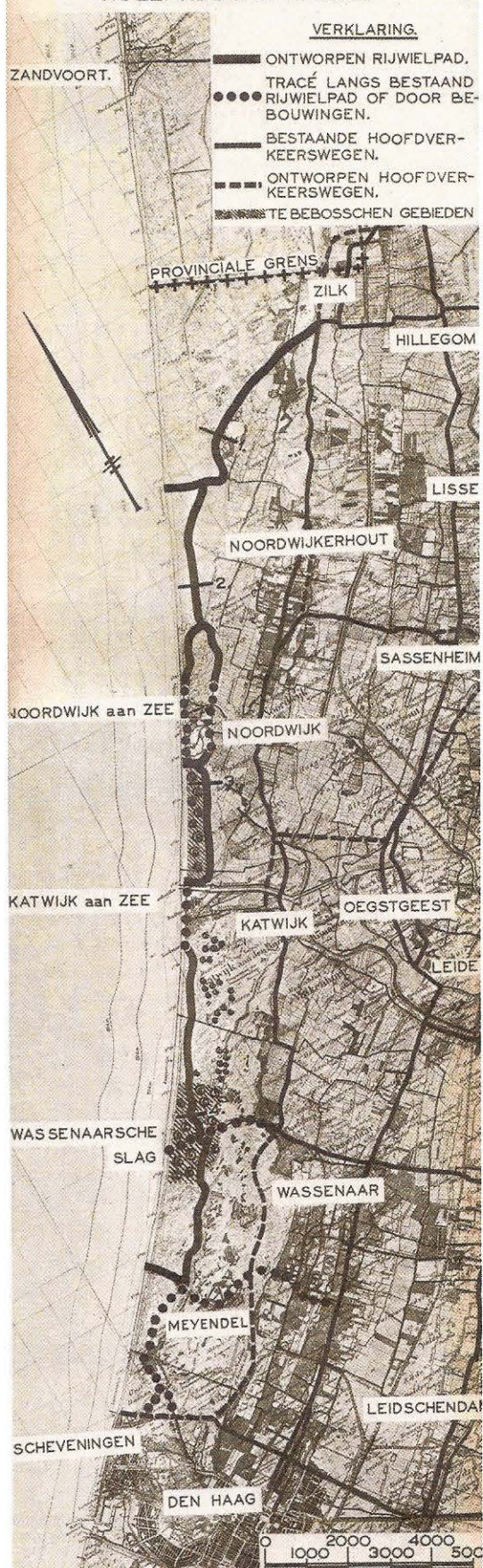
Twijfels

De recreatie in natuurgebieden nam in die tijd flink toe. Zo ook de negatieve gevolgen: er werden takken afgerukt, er braken branden

Waar het fietspad de overgang van bos naar duin kruist, zorgt de zon voor een verblindend maar sprookjesachtig effect (foto: Ewout Staartjes).

VOORLOOPIG PROJECT VAN EEN RIJWIELPAD DOOR DE DUINEN VAN DEN HAAG NAAR DE NOORD-HOLLANDSCHE GRENZ.

uit door weggegooiden peuken, er werd rommel achtergelaten. Steeds meer gebieden worden voorzien van bordjes als: "De eigenaar heeft zich genoodzaakt gezien, het bosch voor het publiek te sluiten...", aldus een ander nummer van de Toeristenkampioen. Het artikel over het fietspad sluit dan ook met een alinea, dat dit totaalplan "een proef is, om te zien of de Nederlandsche toeristen zóó ver opgevoed zijn, dat belangrijke recreatie-oorden op gebied van natuurschoon zonder bezwaar voor iedereen kunnen worden opengesteld."

Uitvoering plan

In een juninummer volgde het eerste positieve bericht, dat Katwijk volop meewerkt aan het fietspad, en zelfs bereid is meer te betalen dan voor de kilometers in die gemeente. Ik mis enkele halfjaargangen, maar na enkele kleine berichten over uitvoering van delen van het pad vond ik in een blad van april 1940 opeens een routekaartje met dit fietspad, ongeveer zoals in 1938 getekend. Tussen Katwijk en Scheveningen lijkt alles zoals gepland. Tussen Katwijk en Noordwijk loopt het pad in werkelijkheid westelijker. Noordelijker loopt het pad niet rechtstreeks door het huidige ge-

bied van de Amsterdamse Waterleidingduinen naar De Zilk, maar gaat om het huidige zweefvliegveld heen naar Ruigenhoek ten zuid-zuidwesten van De Zilk.

In het nummer van 7 juni 1941 werd fietsers ontraden van het fietspad tussen Golfzang (nabij Meyendel) en de Wassenaarsche Slag gebruik te maken in verband met de slechte staat. Zware oorlogstransporten moeten hiervoor de oorzaak zijn, maar dat negatieve aspect noemde het blad wijselijk niet. Oplettende kaartlezertjes zullen tussen Den Haag en Wassenaar ook een "ontworpen hoofdverkeersweg" ontdekken. Het is de Duinweg, of Provinciale Weg no. 1, waartegen begin jaren zeventig met succes gestreden is door natuuractivisten.

Natuurbouw

Bebossing van duingebieden was in die tijd niet meer onomstreden. Zo levert A. Schermer in De Levende Natuur in 1936 ernstige kritiek op de bebossing van de Schoorlsche duinen. Sipkes vond daarentegen dat daar wel correct te werk gegaan is, dat waardevolle dynamische stuifkuilen met waterplassen echt gespaard blijven, dat er toch maar mooi dennenorchissen waren komen te groeien. Hij noemt verder de houtproductie, de klimaatsverbetering en de werkverruiming. Vrije wandeling wordt mogelijk.

In een Toeristenkampioen van 1940 verscheen onder de kop "Hoe een boschbrand nuttig kan zijn" een pleidooi van H.P. Wouwenaar voor een veel gevarieerder bos dan de eenzijdige dennenbeplanting, naar aanleiding van een beperkte bosbrand in Noordwijk. Die plannen lagen trouwens al klaar. Tachtig hectaren naaldbos zouden vervangen moeten worden door loofhout. Interessant is verder het plan tot het graven van een duinplas. "Door de waterwinning, maar ook door het vergraven van de aan de duinen grenzende geestgronden, waren vrijwel alle duinplasjes verdwenen", zo vertelt Wouwenaar. En hij vervolgt: "De zonnedaauw tierde er voorheen welig. De plas moet komen te liggen iets ten zuiden van Noordwijkerhoutse Slag (Duindamseslag) en rechts van het rijwielpad. Rond de plas moet er niets aangeplant worden, hij moet in een ruime, langzaam afhellende vlakte liggen en de natuur moet zelf ons voorbeeld zijn. We moeten het niet nóg mooier willen maken."

PETER VAN DEN BERG IS MEDEWERKER STICHTING DUINBEHOUD EN REDACTEUR DUIN